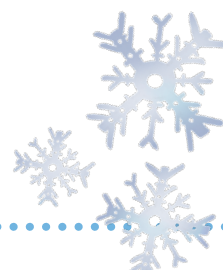

DE SCHAAATSEN

Zaltbommel 1794

INTRODUCTIE

Lesduur: 60 minuten

Leerdoelen

- Leerlingen kunnen de gebeurtenissen en ontwikkelingen in Europa in de late 18e eeuw bespreken die de opkomst van het Franse keizerrijk onder Napoleon Bonaparte hebben beïnvloed.
- Leerlingen begrijpen hoe deze gebeurtenissen hebben geleid tot de invasie van Nederland.
- Leerlingen kunnen de gevolgen bespreken van de Franse bezetting van het rivierengebied voor de lokale bevolking, economie en bestuurlijke structuren.
- Leerlingen kunnen de erfenis van de Franse tijd in Nederland bespreken en hoe deze periode heeft bijgedragen aan veranderingen in de Nederlandse samenleving, politiek en cultuur.

Benodigheden

Het boek *Stromend door de tijd*

- Geprinte werkbladen
- Scharen
- Lijm
- Potloden/stiften

Start

Lees het verhaal *De Schaatsen* voor.

Besprek na het lezen het verhaal klassikaal met behulp van deze vragen.

- Hoe begint het verhaal?
- Wist je al snel hoe het verhaal verder zou gaan? Zou jij buiten spelen als er oorlog is, vertel eens waarom wel of niet?
- Wat zijn de twee groepen die tegenover elkaar staan in Nederland aan het eind van de 18e eeuw?
- Waarom staan ze tegenover elkaar?
- Hoe komen de Franse troepen Nederland binnen in 1795?
- Waarom is niet iedereen blij met de Franse overheersing, denk je? En waarom sommige Nederlanders wel?

Introductie

Aan het eind van de 18e eeuw heette Nederland de **Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden**. Het land had het zwaar door grote verschillen tussen arm en rijk. Twee groepen stonden tegenover elkaar: de **Orangisten**, die de stadhouder steunden, en de **Patriotten**, die verandering wilden.

Ondertussen breekt in 1789 de **Franse Revolutie** uit. Het Franse volk komt in opstand tegen de rijke koning en adel, en wil vrijheid en gelijkheid. De

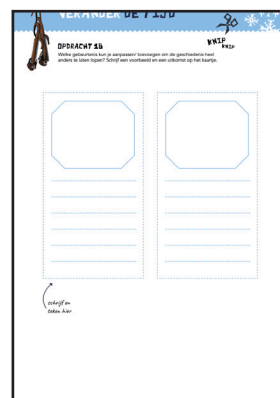
Franse koning wordt afgezet en er komt een nieuwe regering die gelijkheid belooft. Het motto is "Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap."

Napoleon Bonaparte, een slimme generaal, krijgt steeds meer macht. In 1804 kroont hij zichzelf tot keizer van Frankrijk. Hij verbetert onderwijs, infrastructuur en voert nieuwe wetten in. Maar Napoleon wil graag heel Europa veroveren!

Voor mensen in het rivierengebied is het een spannende tijd. In 1795 kunnen Franse troepen over de bevroren rivieren Nederland binnenkomen, met hulp van de Patriotten. De komst van de Fransen heeft grote gevolgen voor Nederland. Nederland krijgt een nieuwe naam: **de Bataafse Republiek**.

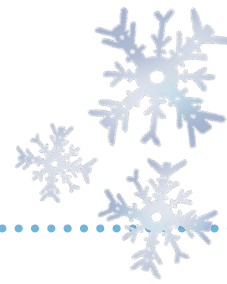
Stadhouder Willem V vlucht en de provincies verliezen hun macht. In 1798 komt er een **nieuwe grondwet**. Hierin staat dat **alle mensen gelijk** zijn voor de wet. We krijgen zelfs even een koning: Lodewijk Napoleon, de broer van keizer Napoleon. De Franse Tijd brengt veel veranderingen, zoals de Burgerlijke Stand, nieuwe wetten en een ander verkeerssysteem. Niet iedereen is blij met de Franse overheersing. Maar deze periode heeft Nederland gemoderniseerd en veel van die veranderingen vormen vandaag nog steeds de basis van ons land.

OPDRACHT 1

- Verdeel de leerlingen in groepjes.
- Geef elk groepje 1 werkblad. Laat de kaartjes uitknippen en op de juiste volgorde neerleggen.
- Bespreek de tijdlijnen met behulp van de juiste volgorde (zie verderop).
- Laat de leerlingen op het lege kaartje een nieuwe gebeurtenis toevoegen of een bestaande veranderen. Dit kaartje voegen ze toe aan de tijdlijn.
- Bespreek klassikaal hoe deze nieuwe gebeurtenis de geschiedenis heeft beïnvloed. Wat zou er anders zijn gelopen?

OPDRACHT 1

Gebruik deze pagina om de volgorde met de klas te bespreken.

1

BESTORMING

1789-1794

In Frankrijk hebben veel mensen het moeilijk, vooral de boeren. Ze willen dat iedereen gelijk is. Ze komen in opstand omdat ze meer vrijheid willen. Ze bestormen een groot fort, de Bastille. De koning en koningin van Frankrijk worden gedood. Dit zorgt voor veel veranderingen, niet alleen in Frankrijk, alleen in Frankrijk.

BEVROREN RIVIEREN

1795-1800

De Franse soldaten en Nederlandse patriotten komen het land binnen over bevroren rivieren. Willem V, de leider van Nederland, slaat op de vlucht. Na zijn vertrek noemt men Nederland de Bataafse Republiek. Dit is het begin van een nieuwe tijd in Nederland.

2

3

NAPOLEON

1795-1800

Napoleon wordt de baas in Frankrijk. Hij zorgt dat handelaren makkelijker kunnen reizen en zaken doen in verschillende landen. Mensen in Nederland willen ook meer vrijheid en gelijkheid, net als in Frankrijk. De macht van koningen en adel wordt minder. Dit zorgt voor veel spanningen en onrust onder de bevolking.

KEIZER NAPOLEON

1800-1805

Wanneer Napoleon in Frankrijk aan de macht komt, verandert hij veel regels. Hij maakt zichzelf keizer. Hierdoor wordt Frankrijk sterker en krijgt de bevolking het beter. Door de nieuwe regels komen er nu meer reizigers en handelaren naar Nederland.

4

5

OORLOG IN EUROPA

1805-1810

Napoleon begint met het veroveren van Europa, wat tot veel oorlogen leidt. Mensen horen over de gevechten en de veranderingen die hij meebrengt. De kerk krijgt het moeilijk door Napoleons macht. Boeren moeten meer betalen en spullen afstaan voor de oorlog. Het leven in Frankrijk verandert steeds. Hierdoor ontstaan nieuwe kansen maar ook uitdagingen.

KONING WILLEM I

1810-1815

Napoleon blijft oorlog voeren, maar hij verliest ook macht. Mensen horen over zijn nederlagen. Willem Frederik, de zoon van Willem V, keert terug naar Nederland en wordt koning Willem I. Hierdoor ontstaat het Koninkrijk der Nederlanden.

6

7

SLAG BIJ WATERLOO

1815

Napoleon wordt verslagen in de Slag bij Waterloo. Mensen van adel zijn opgelucht dat Napoleon geen bedreiging meer is. Het gewone volk merkt dat het rustiger wordt. Napoleon is weg, maar de revolutie heeft nog wel invloed op het leven van mensen.

HERSTEL VAN EUROPA

1815-1820

Europa herstelt zich na de Slag bij Waterloo. Koning Willem I richt zich op het moderniseren van Nederland en het herstellen van de economie. De idealen 'vrijheid en gelijkheid' blijven doorwerken bij mensen. Napoleon Bonaparte wordt verbannen naar het eiland Sint-Helena, waar hij uiteindelijk sterft.

8

ANTWOORD PAGINA

ANTWOORDEN

OPDRACHT 2

ZOEK EN VERBIND

Adel en regenten hebben meer rechten dan burgers VOOR NA

Stadhouder Willem V VOOR NA

Mensen mogen zelf hun beroep kiezen VOOR NA

Verschillende munten in elke provincie VOOR NA

Koning Willem I VOOR NA

Koninkrijk der Nederlanden VOOR NA

Er is één systeem om te meten VOOR NA

Eén nationale munt voor het hele koninkrijk: de gulden VOOR NA

Gelijke rechten voor adel, regenten én burgers VOOR NA

Er wordt per stad met verschillende maten gemeten VOOR NA

Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden VOOR NA

Gulden bepalen wie welk beroep moet uitoefenen VOOR NA

ANTWOORD PAGINA

ZOEK EN VERBIND

De provincies hebben veel macht

VOOR NA

Geloof en politiek (kerk en staat) gescheiden

VOOR NA

Eerste Nederlandse grondwet

VOOR NA

Verplichte achternamen

VOOR NA

Links rijden op de weg

VOOR NA

Betere scholing voor alle kinderen

VOOR NA

Eén centrale regering in Den Haag heeft de macht

VOOR NA

Geen officiële achternamen

VOOR NA

Weinig scholing voor arme kinderen

VOOR NA

Rechts rijden op de weg

VOOR NA

Protestanten (kerk) hebben de meeste macht

VOOR NA

Geen grondwet

VOOR NA

ANTWOORD PAGINA

ZOEK EN VERBIND

VOOR NA

Onduidelijkheid over eigendom en grondgemeten

Aanleg van verharde wegen en kanalen

VOOR NA

Wandelen op apart voetpad of stoep

VOOR NA

De kerk houdt geboortes bij

VOOR NA

Vervoer over onverharde wegen en natuurlijk water.

VOOR NA

Post werd langzaam of niet bezorgd

VOOR NA

Registratie van eigendom en grond

VOOR NA

Wandelen tussen rijtuigen en dieren

VOOR NA

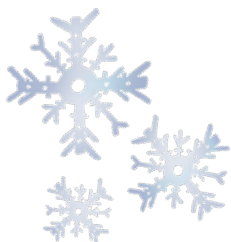
Betere postbezorging en postroutes

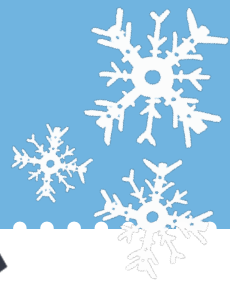
VOOR NA

Burgerlijke stand houdt de geboortes bij

VOOR NA

OPDRACHT 1A

Op de kaartjes zie je gebeurtenissen uit de Franse tijd. Ze staan allemaal door elkaar. Knip ze uit en leg ze op de goede volgorde. Wanneer je klaar bent kun je ze nummeren.

SLAG BIJ WATERLOO

Napoleon wordt verslagen in de Slag bij Waterloo. Mensen van adel zijn opgelucht dat Napoleon geen bedreiging meer is. Het gewone volk merkt dat het rustiger wordt. Napoleon is weg, maar de revolutie heeft nog wel invloed op het leven van mensen.

HERSTEL VAN EUROPA

Europa herstelt zich na de Slag bij Waterloo. Koning Willem I richt zich op het moderniseren van Nederland en het herstellen van de economie. De idealen 'vrijheid en gelijkheid' blijven doorwerken bij mensen. Napoleon Bonaparte wordt verbannen naar het eiland Sint-Helena, waar hij uiteindelijk sterft.

OORLOG IN EUROPA

Napoleon begint met het veroveren van Europa, wat tot veel oorlogen leidt. Mensen horen over de gevechten en de veranderingen die hij meebrengt. De kerk krijgt het moeilijk door Napoleons macht. Boeren moeten meer betalen en spullen afstaan voor de oorlog. Het leven in Frankrijk verandert steeds. Hierdoor ontstaan nieuwe kansen maar ook uitdagingen.

KEIZER NAPOLEON

Wanneer Napoleon in Frankrijk aan de macht komt, verandert hij veel regels. Hij maakt zichzelf keizer. Hierdoor wordt Frankrijk sterker en krijgt de bevolking het beter. Door de nieuwe regels komen er nu meer reizigers en handelaren naar Nederland.

NAPOLEON

Napoleon wordt de baas in Frankrijk. Hij zorgt dat handelaren makkelijker kunnen reizen en zaken doen in verschillende landen. Mensen in Nederland willen ook meer vrijheid en gelijkheid, net als in Frankrijk. De macht van koningen en adel wordt minder. Dit zorgt voor veel spanningen en onrust onder de bevolking.

KONING WILLEM I

Napoleon blijft oorlog voeren, maar hij verliest ook macht. Mensen horen over zijn nederlagen. Willem Frederik, de zoon van Willem V, keert terug naar Nederland en wordt koning Willem I. Hierdoor ontstaat het Koninkrijk der Nederlanden.

OPSTAND BOEREN

In Frankrijk hebben veel mensen het moeilijk, vooral de boeren. Ze willen dat iedereen gelijk is. Ze komen in opstand omdat ze meer vrijheid willen. Ze bestormen een groot fort, de Bastille. De koning en koningin van Frankrijk worden gedood. Dit zorgt voor veel veranderingen, niet alleen in Frankrijk, alleen in Frankrijk.

BEVROREN RIVIEREN

De Franse soldaten en Nederlandse patriotten komen het land binnen over bevroren rivieren. Willem V, de leider van Nederland, slaat op de vlucht. Na zijn vertrek noemt men Nederland de Bataafse Republiek. Dit is het begin van een nieuwe tijd in Nederland.

VERANDER DE TIJD

KNIP
KNIP

OPDRACHT 1B

Welke gebeurtenis kun je aanpassen/ toevoegen om de geschiedenis heel anders te laten lopen? Schrijf een voorbeeld en een uitkomst op het kaartje.

*schrijven
teken hier*

VOOR OF NA DE FRANSE TIJD

ZOEK EN VERBIND

OPDRACHT 2

Zoek de twee kaartjes die bij elkaar horen en verbind ze met een lijn.
Kruis aan welk kaartje bij **VOOR** en welke bij **NA** de Franse tijd hoort.

Adel en regenten hebben meer rechten dan burgers

VOOR NA

Koninkrijk der Nederlanden

VOOR NA

Stadhouder Willem V

VOOR NA

Er is één systeem om te meten

VOOR NA

Mensen mogen zelf hun beroep kiezen

VOOR NA

Eén nationale munt voor het hele koninkrijk: de gulden

VOOR NA

Verschillende munten in elke provincie

VOOR NA

Gelijke rechten voor adel, regenten én burgers

VOOR NA

Er wordt per stad met verschillende maten gemeten

VOOR NA

Koning Willem I

VOOR NA

Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden

VOOR NA

Gilden bepalen wie welk beroep moet uitoefenen

VOOR NA

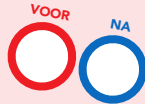
VOOR OF NA DE FRANSE TIJD

ZOEK EN VERBIND

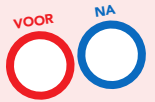
OPDRACHT 2

Zoek de twee kaartjes die bij elkaar horen en verbind ze met een lijn.
Kruis aan welk kaartje bij **VOOR** en welke bij **NA** de Franse tijd hoort.

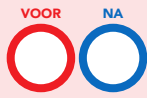
De provincies hebben veel macht

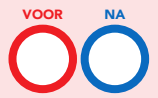
Geloof en politiek (kerk en staat) gescheiden

Eerste Nederlandse grondwet

Verplichte achternamen

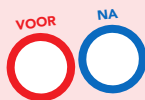
Links rijden op de weg

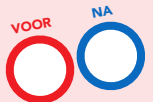
Betere scholing voor alle kinderen

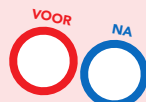
Eén centrale regering in Den Haag heeft de macht

Geen officiële achternamen

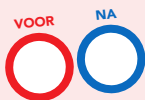
Weinig scholing voor arme kinderen

Rechts rijden op de weg

Protestanten (kerk) hebben de meeste macht

Geen grondwet

VOOR OF NA DE FRANSE TIJD

ZOEK EN VERBIND

OPDRACHT 2

Zoek de twee kaartjes die bij elkaar horen en verbind ze met een lijn.
Kruis aan welk kaartje bij **VOOR** en welke bij **NA** de Franse tijd hoort.

Aanleg van verharde wegen en kanalen

VOOR NA

Onduidelijkheid over eigendom en grondgemeten

VOOR NA

De kerk houdt geboortes bij

VOOR NA

Wandelen op apart voetpad of stoep

VOOR NA

Vervoer over onverharde wegen en natuurlijk water.

VOOR NA

Post werd langzaam of niet bezorgd

VOOR NA

Registratie van eigendom en grond

VOOR NA

Wandelen tussen rijtuigen en dieren

VOOR NA

Betere postbezorging en postroutes

VOOR NA

Burgerlijke stand houdt de geboortes bij

VOOR NA